HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל עליו הכתוב אומר [1]הכסיל בחושך הולך אלא אי כבית שמאי כקוליהן וכחומריהן אי כבית הלל כקוליהן וכחומריהן הא גופא קשיא אמרת לעולם הלכה כדברי ב"ה והדר תני והרוצה לעשות כדברי ב"ש יעשה לא קשיא [א]כאן קודם בת קול כאן לאחר בת קול ואי בעית אימא אף לאחר בת קול [ב]ורבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול מכל מקום קשיא אמר רב טבות כולה כרב עבדא דכי אתא רמי בר יחזקאל אמר לא תציתו להו להני כללי דכייל יהודה אחי משמיה דרב הכי אמר רב וושט נתנו [בו] חכמים שיעור (א) מכלל דתורבץ הוושט לאו מקום שחיטה הוא וקאמר במשהו למעלה עד כמה אמר רב נחמן [א]עד כדי תפיסת יד למטה עד כמה אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה [ב]עד כדי שישעיר איני [ג]והאמר רבינא אמר גניבא משמיה דרב טפח בוושט סמוך לכרס זהו כרס הפנימי אמאי כי קא שחט בכרס קא שחיט אימא טפח בכרס סמוך לוושט זהו כרס הפנימי איבעית אימא כי קאמר רב בתורא דמשעיר טפי אמר רב נחמן אמר שמואל [ג]תורבץ הוושט שניטל כולו מלחי כשר ותנא תונא [ד]ניטל לחי התחתון כשר מתקיף לה רב פפא והאיכא עיקור סימנים ולרב פפא קשיא מתניתין [ד]ניטל לחי התחתון כשר בשלמא מתניתין לרב פפא לא קשיא [ה]הא דאיעקור איעקורי הא דאיגום איגומי מעילוי סימנים אלא לשמואל קשיא לא תימא כולו [ו]אלא אימא רובו (ב) [ה]והאמר רבה בר בר חנה אמר שמואל [ז]סימנים שנדלדלו ברובן טרפה אמר רב ששא בריה דרב אידי [ח]הא דאקפל איקפולי [ו]התם דאפרוק אפרוקי: ופסוקת הגרגרת: תנא כמה פסוקת הגרגרת ברובה וכמה רובה רב אמר

רוב

רש"י

מחומרי בית שמאי ומחומרי בית הלל. מפרש בפ"ק דעירובין (דף ז.) בתרי חומרי דסתרן אהדדי כגון הך דשדרה וגולגולת דאפלוג בית שמאי ובית הלל לגבי אהל דהוו להו בית שמאי לחומרא [א]ואמרי עד שתחסר שתי חוליות מטמא באהל ובית הלל לקולא וקאמרינן וכן לטרפה דלבית הלל בחדא חוליא הוי חסרון וטרפה ולב"ש כשרה והוו להו ב"ש לקולא וב"ה לחומרא ומאן דעביד בטרפות כחומרי ב"ה ובטומאה כחומרי ב"ש כסיל הוא דהכא חשיב ליה חסרון והכא לא חשיב ליה חסרון. והני דרבא נמי סתרן אהדדי דכיון דאמר נקובתו במשהו טעמא משום דמקום שחיטה הוא וחומרי דשמואל דאמר לאו מקום שחיטה הוא ואשתכח דסתרן מילתיה דרבא אהדדי: **בת קול.** בפרק קמא דעירובין (דף יג:) יצתה בת קול ואמרה הלכה כבית הלל: **דרבי יהושע** בבבא מציעא בהזהב (דף נט:): **מכל מקום קשיא.** דכתרי חומרי לא עבדינן: סתם שמעתתיה דרב בדרי בתראי רב יהודה הוה אמר להו בבי מדרשא: **נתנו בו שיעור.** עד כמה הוא כשר לשחיטה: **לאו מקום שחיטה הוא.** אפ"ה אמר רב במשהו מידי דהוה אגרגרת דבין במקום שחיטה בין שלא במקום שחיטה שוה שיעוריה: **עד כדי תפיסת יד.** צריך להניח לצד הראש כשלש אצבעות וארבע לשון מורי הזקן ואני שמעתי אחיזת חודי צפרנים והראשון נראה בעיני דכי האי גוונא לא מיקרי תפיסת יד: **עד מקום שישעיר.** שיש שם שער שגוררין בסכין מכרס הפנימי: **טפח בוושט.** מיקרי כרס (ג) וקא סלקא דעתך דלא אזיל שער בתוך הוושט ולא מידי ואת אמרת עד מקום שישעיר [ב]דהא עד סוף הוושט כולו מלי שחיט וכיון דלאו וושט הוא היכי מלי שחיט ביה: **אימא טפח בכרס סמוך לוושט.** דהיינו טפח ראשון של כרס הוי כרס הפנימי ונקובתו במשהו ולפי שהוא נחבא במקום המיצר בין צלעות החזה קרי ליה פנימי וכל שאר הכרס קרוי במתני' [מג.] החיצונה ונידונית בקריעת רובו: **כי קאמר רב.** טפח בוושט מקרי כרס: **בתורא דמשעיר טפי.** שהשער נכנס בתוך הוושט טפח ולעולם מקום שחיטה הוי בוושט עד מקום השער: **תורבץ הוושט שניטל כולו.** לקמיה פריך והא איכא עיקור סימנים: **ותנא תונא.** תנא דמתניתין דפרקין [ז] מסייע ליה. תונא כמו תנא דידן: **ניטל לחי התחתון כשר.** וכיון שניטל הלחי נתלשו הסימנים שבלחי התחתון הם מחוברי': **קשיא מתני'.** דקתני כשר: **הא דאיעקור איעקורי.** עיקור סימנים [ג] כשנעקר הוושט מן הלחי ומן הבשר: **הא דאיגום איגומי מעילוי סימנים.** שנגמם הלחי מן הבשר שמוטל על הסימנים בין הלחי והסימן דלאו עיקור הוא שהסימנים מעורין בבשר: **אלא לשמואל קשיא.** הא דרב פפא דלדידיה איכא עיקור סימנים דקאמר תורבץ הוושט שניטל דמשמע שהוושט לבדו ניתק ונתלש מן הבשר: **דאקפל אקפולי.** שנקלף מעל הבשר. אקפל כמו ונקלף ודומה לו וקפלו את האבנים דמסכת סוטה (דף לה: [ח]): **דאיפרוק אפרוקי.** כדבר הנעקר בכח שנעקר כאן מעט וכאן מעט עד רובו דאותו מיעוט המחובר אינו מחובר ביחד הילכך לאו חבור הוא דלא הדר בריא:

רוב

תוספות

ורבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול. תימה דקיימא לן כבית הלל משום בת קול וקיימא לן [ט] דרבי אליעזר שמותי הוא ולא חיישינן בבת קול שפסק כוותיה בפרק הזהב (ב"מ דף נט:) ויש לומר דשאני התם שלא יצתה אלא לכבודו דרבי אליעזר דאמר מן השמים יוכיחו ועוד דבת קול דבית הלל מסייע קרא דכתיב (שמות כג) אחרי רבים להטות דבית הלל רובא הוו אלא דמעיקרא מספקא לן משום דבית שמאי מחודדין טפי אבל בת קול דרבי אליעזר רבנן דפליגי עליה הוו רובא ואם תאמר אמאי קאמר הכא הא מני רבי יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול הא איהו לא קאמר אלא אעובדא דרבי אליעזר דאנן נמי לא קיימא לן כבת קול דרבי אליעזר וי"ל דכיון דקאמר לא בשמים היא משמע דאית ליה דבשום דוכתא אין משגיחין בבת קול: **כולה כרב עבדא.** והא דאמרינן לעיל רמינן עליה חומרי דרב וחומרי דשמואל היינו למאי דס"ד והוה מצי למימר כולה כשמואל עבדא דלאו מקום שחיטה הוא ואסר נמי בהגריס שליש ושחט שני שלישי אלא נקט כרב משום דקי"ל כרב באיסורי [י]: **מדקאמר נתנו בו חכמים שיעור כו'.** ולא בעי למימר דנתנו בו שיעור למטה דמדלא פירש דבריו מסתמא בין למעלה בין למטה קאמר: **כדי תפיסת יד.** פירש בקונטרס ארבע אצבעות תימה דבעוף מאי ופירש רבינו יצחק בן רבינו מאיר ארבע אצבעות ברחמים גדולים מכאן ואילך כל חד וחד לפי [ד]מה שהוא גדול ובה"ג מפרש כדי תפיסת יד כדנקיט איניש בשתי אצבעותיו ודבריהם דברי קבלה ויש לסמוך עליהם והאי דקרי לקמן (דף נ:) גבי חלחולת [ה] בתפיסת יד כמלא בטדא [י]דתורא דהיינו ארבע אצבעות התם נקט כדי תפיסה סתם אבל הכא כדי תפיסת יד קאמר דמשמע כדי שיוכל לתפוס בשתי אצבעות ואפי' כל שהוא: [ל]**והאיכא עיקור סימנים.** לפירוש הקונטרס דפ"ק (לעיל כ.) דבעיקור סימנים הויא טרפה תימה [ו] דהיכי פשיטא ליה דהויא טרפה על כרחך אינה נטרפה בתורבץ הוושט בנקב בעלמא כמו בוושט עצמו [ז] וכמו כן נימא דניטל כולו כשרה וכי תימא דסבירא ליה דלא גרע משמוטת הגרגרת שהיא טרפה זהו דוחק גדול ועוד דקא משני דברובו כשרה אף על פי דפסוקת הגרגרת תנן ברובו טרפה ולפירוש הלכות גדולות פריך שפיר והא איכא עיקור סימנים אף ע"ג דלא הויא טרפה בשמוטה זו מ"מ במה יכשר כיון דאין לו היתר בשחיטה ומיהו קשה לפי' ה"ג דמאי פריך והאמר רבה בר בר חנה סימנים שנדלדלו ברובן טרפה לפי המקשן תקשה ליה ארבה בר בר חנה גופיה דאי טרפה הויא בהכי אם כן מהו עיקור דקיימא לן דלא הויא טרפה אלא שאין שחיטה מועלת בו [ח] ומיהו ספרים דגרסי מעיקרא לא קשיא [מ](הא דאקפל אקפולי) והא דאדלדול אדלדולי [נ]וי"ל שיודע המקשן כדמסיק לבסוף דרבה בר בר חנה איירי דאיפרוק אפרוקי בכח כאן מעט וכאן מעט דלא הדרא בריא והוי טרפה ועיקור סימנין דלא הוי טרפה דאקפול אקפולי בנחת מעל הבשר ומ"מ פריך מדלדול דרבה בר בר חנה אלשון דלדול שהזכיר המתרץ וחוזר ומפרש לו דדלדול שאמרתי אינו כשל רבה בר בר חנה אבל לספרים דגרסי בתר והא אמר שמואל ברובו לא קשיא הא דאנקוב אנקובי הא דאקפל אקפולי קשה וכן קשה לפירוש רבינו חננאל דמפרש דאפרוק איפרוקי שנפרדו הסימנין זה מזה ליכא למימר שהמקשן היה יודע האמת דא"כ לא הוה פריך מידי וי"ל דכי פריך מרבה בר בר חנה הוה מצי למימר וליטעמיך תקשה לך דרבה בר בר חנה גופיה אי טרפה הויא עיקור [ט] סימנים היכי משכחת לה:

היכי

מסורת הש"ס

א) [עיין תוס' ערכין ג: בד"ה מי שאליו], ב) ברכות נב. ב"מ נט: פסחים קיד. יבמות יד. [עירובין ז.], ג) [לקמן נ: ע"ש], ד) [לקמן נד.], ה) [לעיל מב: לקמן נג:], ו) כ"ה והא. רש"ל, ז) [דף נד.], ח) [שם לפנינו איתא וקילפו הסיד אכן בדף לו. איתא], ט) [שבת קל: נדה ז:], י) [כדאיתא בבכורות מט:], כ) [צ"ל בתורא], ל) עיין רש"א ורש"ל ובספר תפארת שמואל בהשגות על רש"א, מ) ר"מ מ"ז, נ) [צ"ל יי"ל],

הגהות הב"ח

(א) גמ' נתנו בו חכמים שיעור מדקאמר נתנו בו חכמים שיעור מכלל דתורבץ: (ב) שם אלא אימא רובו (והאמר רבה וכו' דאפרוק אפרוקי) תא"מ ונ"ב ס"א והאמר שמואל תורבץ הוושט ברובו הא דאקפול אקפולי הא דאינקוב אינקובי והאמר רבה בר בר חנה אמר שמואל סימנים שנדלדלו ברובן טרפה אמר רב ששא בריה דרב אידי התם דאפרוק אפרוקי: (ג) רש"י ד"ה טפח וכו' דקא סלקא אדעתיה דלא:

מוסף רש"י

אי כבית שמאי כקוליהן וכחומריהן. אי לענין טומאה לא חשיב לה חסרון בחוליא אחת, לענין טריפה נמי לאו חסרון הוא ואי כב"ה דאמרו חסרון הוא ליחשבה חסרון הכא והכא (ר"ה יד:). **ניטל לחי התחתון.** מעל הבשר והסימנים מחוברים בבשר (לקמן נד.). **סימנים שנדלדלו.** נתלשו בכמה מקומות ומחוברין כאן מעט וכאן מעט (לעיל מב:) נעקרו במקומות הרבה (לקמן נג:).

שיטה מקובצת

א] דהוו להו ב"ש לחומרא דאמרי עד שתחסר: **ב]** ואת אמרת עד מקום שישעיר דהוא עד סוף הוושט כולו: **ג]** סימנים הוי כשנעקר הושט: **ד]** כל חד וחד לפי קוטנו ובעל ה"ג מפרש: **ה]** גבי חלחולת כדי תפיסה כמלא בטדא: **ו]** תימה דהיכא פשיטא ליה דהויא טרפה הא על כרחך: **ז]** כמו בוושט עצמו אלא ברובו וכמו כן נימא: **ח]** ומיהו לספרים דגרסי מעיקרא לא קשיא הא דאנקוב אנקובי והא דאדלדול אדלדולי י"ל שיודע המקשן. ונ"ב כך מצאתי מוגה בתוס' כ"י: **ט]** גופיה אי טרפה הויא עיקור היכי משכחת לה:

עין משפט נר מצוה

לז א ב מיי' פ"א מהל' שחיטה הל' ו וכפי' בה"ג סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סי' כ סעי' ב:

לח ג מיי' שם פ"ט הל' כא ועי' היטב בכ"מ סמג שם טוש"ע יו"ד סי' כד סעי' טז:

לט ד ה מיי' שם פ"ח הל' כג סמג שם טוש"ע יו"ד סימן לג סעי' א:

מ ו מיי' שם פ"ט הל' כא ועיין בכ"מ סמג שם טוש"ע שם סי' כד סט"ז:

מא ז ח מיי' שם סמג שם טוש"ע יו"ד שם וסי' לג סעי' י:

תורה אור השלם

1. הֶחָכָם עֵינָיו בְּרֹאשׁוֹ וְהַכְּסִיל בַּחֹשֶׁךְ הוֹלֵךְ וְיָדַעְתִּי גַם אָנִי שֶׁמִּקְרֶה אֶחָד יִקְרֶה אֶת כֻּלָּם: קהלת ב יד

רבינו גרשום

ור' יהושע היא דאמר אין משגיחין בבת קול בבבא מציעא פרק הזהב: לא תציתו להני כללי דכייל יהודה אחי משמע דרב כו' דהכי סברינן מה דאיתמר תורבץ הושט רב אמר במשהו מקום שחיטה הוא רב יהודה היא דאמר משמיה דרב: למעלה עד כמה עד מקום תפיסת יד קרוב לראש והשאר כשר לשחיטה: עד מקום שישעיר מקום יש בכרס שמולגין אותו מפני השער שמגרדין. ואיכא דגרסי יסעיר לשון רונזיד בלע"ז דכויץ: והא רבינא אמר גניבא משמע דרב טפח בושט כו' והיאך אמרת דכשר לשחוט עד מקום שישעיר: ואיבעית אימא כי איתמר ההיא דרב כו' כלומר לעולם עד מקום שישעיר ומה דאמרת טפח בושט סמוך לכרס זהו כרס הפנימי: בתורא דנפיש שערתיה אבל בבהמה בינונית חשוב ושט: תורבץ הושט שניטל כולו מלחי כשר כלומר מבלעתא: הא דאיתעקור איתעקורי. כלומר איתעקור איתעקורי איכא ודאי עיקור סימנין אבל איגום איגומי. כלומר שנחתך מעילוי סימנין ליכא עיקור סימנין. אלא לשמואל קשיא לשמואל דאמר שנטל כולו מלחי. האיכא עיקור סימנין לא קשיא א) התם דאינקוב אינקובי כלומר מה דאמר שמואל ברובו טרפה דאינקוב אנקובי הכא דאמר כשר דאידלדל אידלדולי כלומר שלא ניקבו אלא נדלדלו ברובא: התם דאיתפריק איתפרוקי. כלומר שנתפרקו הסימנין עצמן [טרפה] והא דאמרינן שנדלדלו ברובן [כשרה] שנדלדלו מן הלחי ולא נתפרקו:

א) גירסת רבינו היא כמו גי' הס"א שהביא הב"ח כאן בהגהותיו דגרסי והאמר שמואל תורבץ הוושט ברובו הא דאינקוב וכו'.